

NGHIÊN CỨU THÀNH PHẦN LOÀI THỰC VẬT BẬC CAO CÓ MẠCH Ở QUẬN DƯƠNG KINH, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

Phạm Thị Oanh

Khoa Toán và Khoa học tự nhiên

Email: oanhpt83@dhhp.edu.vn

Ngày nhận bài: 15/9/2024

Ngày PB đánh giá: 02/10/2024

Ngày duyệt đăng: 13/01/2025

Tóm tắt: Nghiên cứu này được thực hiện để xác định thành phần loài thực vật bậc cao có mạch tại quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng nhằm cung cấp những dẫn liệu khoa học phục vụ cho quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế và công tác bảo vệ đa dạng sinh học ở đây. Qua điều tra, khảo sát tại địa phương đã ghi nhận 374 loài thuộc 104 họ và 3 ngành thực vật bậc cao có mạch. Trong phạm vi của bài báo, tác giả xin giới thiệu danh sách 151 loài thuộc 57 họ và 2 ngành thực vật bậc cao có mạch, đây là những loài mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang và rừng ngập mặn. 151 loài với sự phong phú cao về nguồn tài nguyên cây có ích. Trong đó có 112 loài có một hay nhiều công dụng: 102 loài có giá trị làm thuốc, 12 loài có giá trị làm cảnh, cây ăn được có 12 loài, 13 loài được sử dụng làm thức ăn cho gia súc, 6 loài được sử dụng làm phân xanh và nhiều công dụng khác.

Từ khóa: Thực vật bậc cao có mạch, Dương Kinh, Hải Phòng.

A STUDY ON SPECIES COMPOSITION OF VASCULAR PLANTS IN DUONG KINH DISTRICT OF HAI PHONG CITY

Abstract: This study was carried out to determine the species composition of vascular plants in Duong Kinh district, Hai Phong city to provide a scientific basis for the process of economic restructuring and biodiversity protections. The results of the study recorded 374 species appertaining 104 families and 3 phyta of vascular plants in Duong Kinh district. Within the scope of this paper, the author would like to introduce a list of 151 species belonging to 57 families and 2 phyta of vascular plants, these are species that grow on moist wasteland, fallow fields and mangrove forests. 151 species with high diversity of useful plant resources. Of the 151 species, there are 112 species with many different uses, such as 102 species used for medicinal treatments, 12 species used

for ornamental value, 12 species are edible plants, 13 species are used as food for livestock, 6 species are used for green manure and many other uses.

Keyword: Vascular plants, Duong Kinh, Hai Phong.

---

1. MỞ ĐẦU

Quận Dương Kinh được thành lập theo Nghị định 145/2007/NĐ-CP ngày 12/9/2007 của Chính phủ trên cơ sở tách 6 xã của huyện Kiến Thụy thành phố Hải Phòng. Quận có diện tích đất là 4.782 ha với 6 đơn vị hành chính cấp phường là Anh Dũng, Hưng Đạo, Đa Phúc, Hải Thành, Tân Thành, Hòa Nghĩa. Phía Bắc giáp với quận Lê Chân, Hải An. Phía Nam giáp huyện Kiến Thụy. Phía Tây giáp quận Kiến An. Phía Đông Bắc giáp quận Hải An, phía Đông Nam giáp quận Đồ Sơn.

Quận Dương Kinh thuộc đồng bằng ven biển Bắc bộ được hình thành do sự bồi lắng phù sa của sông Lạch Tray và sông Văn Úc, có địa hình khá bằng phẳng với độ cao bình quân từ 1,5 - 2,5m so với mực nước biển.

Trong quá trình đô thị hóa, việc chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng giảm dần kinh tế nông nghiệp truyền thống, tăng tỉ trọng kinh tế đô thị. Cùng với quá trình này là diện tích đất nông nghiệp, đất tự nhiên giảm dần, nhường chỗ cho đất ở đô thị và công nghiệp. Điều này đã làm thay đổi hệ sinh thái, thay đổi thành phần loài thực vật ở Dương Kinh. Tuy nhiên, cho đến nay vẫn chưa có một nghiên cứu nào về thành phần loài thực vật ở đây. Do đó, việc điều tra thành phần loài thực vật bậc cao có mạch ở quận Dương Kinh đã

được tiến hành nhằm cung cấp dẫn liệu khoa học cho quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế, đồng thời bảo vệ đa dạng sinh học trong các hệ sinh thái nơi đây.

2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Đối tượng nghiên cứu là các loài thực vật bậc cao có mạch ở quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng. Tiến hành điều tra thu mẫu trong các khu vực Anh Dũng, Hưng Đạo, Đa Phúc, Hải Thành, Tân Thành, Hòa Nghĩa từ 9/2023 đến tháng 7/2024 theo [7].

Tên khoa học của loài được xác định bằng phương pháp hình thái so sánh. Sử dụng các tài liệu [1, 2, 3, 5] để định loại. Chính lý tên khoa học theo trang web quốc tế về tên thực vật <https://powo.science.kew.org> (Plant of the World Online) và theo [2]. Bổ sung thông tin về công dụng thông qua các tài liệu [2, 3, 4, 6], kết hợp sử dụng phương pháp phỏng vấn có sự tham gia của người dân (PRA) để điều tra về giá trị sử dụng.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Thành phần loài chung

Kết quả nghiên cứu hiện trạng trên địa bàn quận Dương Kinh cho thấy đã điều tra và thống kê được 374 loài thực vật bậc cao có mạch thuộc 104 họ và 3 ngành. Ngành Dương xỉ (Polypodiophyta) có 8 loài

thuộc 7 họ. Ngành Thông (Pinophyta) có 6 loài thuộc 5 họ. Ngành hạt kín (Magnoliophyta) gồm 360 loài thuộc 92 họ. Trong đó, lớp Hai lá mầm (Magnoliopsida) có 68 họ với 278 loài và lớp Một lá mầm (Liliopsida) có 24 họ với 82 loài. 374 loài gồm các loài thực vật mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang; thực vật ở rừng ngập mặn; thực vật mọc trong vườn nhà; thực vật trồng làm cây xanh, cây bóng mát ở đô thị; cây cảnh và thực vật trồng trong nông nghiệp. Sau đây tác giả xin giới thiệu các loài thực vật bậc cao có mạch mọc trên ruộng để hoang, đất hoang ẩm và rừng ngập mặn ở quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng và công dụng của chúng.

3.2. Thực vật mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang, rừng ngập mặn

Loại hình thực vật này mọc trên ruộng để hoang hoặc trên đất hoang ẩm nằm rải rác như ven đường, ven bờ sông, ven kênh mương ở Dương Kinh. Những họ có nhiều loài bao gồm họ Cúc (Asteraceae) có 19 loài, họ Cỏ (Poaceae) có 16 loài, họ Cói (Cyperaceae) có 9 loài, họ Thài dậu (Euphorbiaceae) và họ Rau dền (Amaranthaceae) đều có 7 loài... chúng phân bố trên những diện tích nhỏ, rải rác trong vùng. Ở đây, các loài thực vật thân thảo chiếm ưu thế. Các loài thực vật này ít có giá trị về kinh tế nhưng lại có ý nghĩa về đa dạng sinh học.

Trong quá trình chuyển đổi cơ cấu kinh tế, nhiều lao động bỏ đồng ruộng để đi làm trong các nhà máy xí nghiệp, khiến cho đồng ruộng bị bỏ hoang nhiều. Những cánh đồng bỏ hoang lâu ngày không canh

tác nằm ở các phường Anh Dũng, Hưng Đạo, Đa Phúc, Hòa Nghĩa.

Theo quy hoạch sử dụng đất quận Dương Kinh (2013), với diện tích 4782 ha thì Đất nông nghiệp (dự phòng phát triển đô thị) có diện tích 309,79 ha; Đất khác (mặt nước, cây xanh, rừng ngập mặn) là 1045,27 ha. Trong đó, dự kiến Công viên rừng ngập mặn, bố trí tại khu phường Tân Thành và phường Hải Thành với diện tích 286,26 ha. Đất sản xuất nông nghiệp phát triển theo hướng công nghệ cao (đất dự phòng phát triển đô thị) bố trí tại khu vực phường Đa Phúc và Hòa Nghĩa với diện tích 309,79 ha [8]. Như vậy, cùng với quá trình đô thị hóa, ruộng đất hiện nay đang để hoang hóa sẽ dần được thu hồi để phát triển đô thị.

Theo Quyết định công bố hiện trạng rừng quận Dương Kinh tháng 1 năm 2024, trên địa bàn quận có 119,1 ha diện tích có rừng. Trong đó, diện tích rừng phòng hộ là 117,73ha; diện tích rừng ngoài quy hoạch là 1,37ha; tỉ lệ che phủ rừng là 2,54%. Rừng ngập mặn có tại khu vực phường Hải Thành và Tân Thành. Đáng chú ý theo quyết định này vẫn còn 189,76ha đất quy hoạch cho lâm nghiệp [9]. Rừng ngập mặn ở đây chủ yếu là rừng trồng, thành phần chính là bần chua, trang, vẹt.

Khảo sát bước đầu xác định được nhóm thực vật bậc cao có mạch mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang và rừng ngập mặn gồm 151 loài, thuộc 57 họ và 2 ngành (Bảng 1). Dưới đây là danh sách các loài thực vật này ở quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng.

Bảng 1. Các loài thực vật bậc cao có mạch trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang và rừng ngập mặn ở quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
	POLYPODIOPHYTA	NGÀNH DƯƠNG XỈ	
	1. Azollaceae	Họ Bèo hoa dâu	
1	<i>Azolla pinnata R.Br.</i>	Bèo hoa dâu	Px
	2. Dennstaedtiaceae	Họ Ráng đàn tiết	
2	<i>Lindsaea ensifolia Sw.</i>	Ráng liên sơn gươm	
	3. Gleicheniaceae	Họ Guột	
3	<i>Dicranopteris linearis (Burm.f.) Underw.</i>	Tế thường	
	4. Marsileaceae	Họ Rau bọ	
4	<i>Marsilea vestita Hook. & Grev.</i>	Rau bọ nhỏ	
5	<i>Marsilea quadrifolia L.</i>	Rau bọ thường	T
	5. Preridaceae	Họ Ráng sọ gà	
6	<i>Acrostichum aureum Linn.</i>	Ráng biển thường	R, T
	6. Salviniaceae	Họ Bèo ong	
7	<i>Salvinia natans (L.) All.</i>	Bèo ong	Tags
	7. Schizaeaceae	Họ Bồng bong	
8	<i>Lygodium scandens (L.) Sw.</i>	Bồng bong bò	
	MAGNOLIOPHYTA	NGÀNH MỘC LAN	
	MAGNOLIOPSIDA	LỚP HAI LÁ MÀM	
	8. Acanthaceae	Họ Ô rô	
9	<i>Asystasia gangetica (L.) T. Anderson</i>	Biển hoa sông hằng	T, C, R
10	<i>Ruellia tuberosa L.</i>	Quả nỏ	T
	9. Amaranthaceae	Họ Rau dền	
11	<i>Achyranthes aspera L.</i>	Cỏ xước	T, R
12	<i>Amaranthus viridis L.</i>	Dền xanh	T, R
13	<i>Amaranthus spinosus L.</i>	Dền gai	T, R
14	<i>Amaranthus tortuosus Hornem.</i>	Dền trắng	T, R
15	<i>Alternanthera paronichyoides A.St Hilaire.</i>	Dệu trườn	R
16	<i>Celosia argentea L.</i>	Mào gà đuôi lợn	

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
17	<i>Chenopodium ficifolium</i> Smith	Rau muối	T, C
	10. Annonaceae	Họ Na	
18	<i>Anona glabra</i> L.	Bình bát	And, T
	11. Apiaceae	Họ Hoa tán	
19	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Rau má	R, T
20	<i>Hydrocotyle verticillata</i>	Rau má dù	C
	12. Apocynaceae	Họ Trúc đào	
21	<i>Catharanthus roseus</i> (L.) G. Don	Dừa cạn	T, C
	13. Asteraceae	Họ Cúc	
22	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	Cỏ cắt lợn	T
23	<i>Bidens pilosa</i> L.	Đơn buốt	T
24	<i>Blumea lacera</i> (Burm.f.) DC.	Cải ma	R, T
25	<i>Blumea lanceolaria</i> (Roxb.) Druce	Xương sông	T, Cdk
26	<i>Cyanthillium cinereum</i> (L.) H.Rob.	Dạ hương ngư	T
27	<i>Cyanthillium patulum</i> (Aiton) H.Rob.	Nút áo tím	T
28	<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.	Cỏ nhọ nồi	T, Cdk
29	<i>Enydra fluctuans</i> Lour.	Rau ngổ trâu	R, T
30	<i>Erigeron canadensis</i> L.	Cỏ tai hùm	T
31	<i>Gnaphalium polycaulon</i> Pers.	Rau khúc nếp	T, Cdk
32	<i>Grangea maderaspatana</i> (L.) Poir	Rau cóc	R, T
33	<i>Gymnanthemum amygdalinum</i> (Delile) Sch.Bip.	Lá đắng	T, Cdk
34	<i>Lactuca indica</i> L.	Diếp dại	T
35	<i>Parthenium hysterophorus</i> L.	Cúc liên chi dại	T
36	<i>Sphaeranthus africanus</i> L.	Cúc chân vịt	T
37	<i>Sphagneticola calendulacea</i> (L.) Pruski	Sài đất	T
38	<i>Tridax procumbens</i> L.	Thu thảo	T
39	<i>Wedelia biflora</i> (L.) DC.	Hải cúc	T
40	<i>Xanthium strumarium</i> L.	Ké đầu ngựa	DB, T
	14. Bombacaceae	Họ Gạo	
41	<i>Bombax malabaricum</i> DC.	Gạo	T, Cdk
	15. Boraginaceae	Họ Vòi voi	
42	<i>Heliotropium indicum</i> L.	Vòi voi	T
	16. Brassicaceae	Họ Cải	
43	<i>Rorippa indica</i> (L.) Hiern.	Cải cột xôi	T

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
	17. Caesalpinaceae	Họ Vang	
44	<i>Chamaecrista leschenaultiana</i> (DC.) O.Deg.	Muồng cô - binh	T
45	<i>Senna hirsuta</i> (L.) H.S.Irwin & Barneby	Muồng lông	T, Px, Cdk
46	<i>Senna occidentalis</i> (L.) Link	Muồng lá khế	T, Px, And, Cdk
	18. Capparaceae	Họ Mần mần	
47	<i>Cleome gynandra</i> L.	Mần mần trắng	R, T
	19. Convolvulaceae	Họ Khoai lang	
48	<i>Cuscuta chinensis</i> Lam.	Tơ hồng trung quốc	T
49	<i>Ipomoea hederacea</i> Jacq	Khiên ngư tử	T
50	<i>Ipomoea pes-caprae</i> (L.) R. Br.	Muống biển	T
	20. Cucurbitaceae	Họ Bầu bí	
51	<i>Zehneria japonica</i> (Thunb.) H.Y.Liu	Cầu qua	
	21. Euphorbiaceae	Họ Thầu dầu	
52	<i>Euphorbia hirta</i> L.	Cỏ sữa lá lớn	T
53	<i>Euphorbia thymifolia</i> L.	Cỏ sữa lá nhỏ	T
54	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.	Chó đẻ răng cưa	T
55	<i>Phyllanthus reticulatus</i> Poir.	Phèn đen	T, Cdk
56	<i>Phyllanthus urinaria</i> L.	Chó đẻ	T
57	<i>Ricinus communis</i> L.	Thầu dầu	T
58	<i>Sapium sebiferum</i> (L.) Roxb	Sòi trắng	T, DB, Cdk
59	22. Fabaceae	Họ Đậu	
60	<i>Canavalia cathartica</i> Thouars	Đậu dao	Px
61	<i>Crotalaria pallida</i> Ait.	Lục lạc ba lá tròn	T, Px, củi, Cdk
62	<i>Sesbania bispinosa</i> (Jacq.) W. Wight	Điên điển gai	T, Cdk
	23. Malvaceae	Họ Bông	
63	<i>Abelmoschus moschatus</i> Medik.	Vông vang	T, And
64	<i>Abutilon indicum</i> (L.) Sweet	Cối xay	
65	<i>Sida acuta</i> Burm.	Bái nhơn	T, Cdk
	24. Melastomataceae	Họ Mua	
66	<i>Melastoma malabathricum</i> subsp. <i>Malabathricum</i>	Mua	

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
67	25. Mimosaceae	Họ Trinh nữ	
68	<i>Mimosa diplotricha</i> C. Wright ex Sauvalle	Trinh nữ gai	Px, Cdk
69	<i>Mimosa pigra</i> L.	Mai dương	Cdk
70	<i>Mimosa pudica</i> L.	Trinh nữ	
71	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	Rau nhút	R, T
	26. Moraceae	Họ Dâu tằm	
72	<i>Broussonetia papyrifera</i> (L.) L'Her.ex Vent.	Dướng	S, Cdk, R, T
73	<i>Ficus hispida</i> L.f	Ngái	And, T
74	<i>Ficus pumila</i> L.	Trâu cổ	C, T
75	<i>Streblus saper</i> Lour.	Ruổi	C, And, T, Cdk
	27. Myrtaceae	Họ Sim	
76	<i>Syzygium polyanthum</i> (Wight) Walp.	Sắn thuyền	T, And
	28. Nelumbonaceae	Họ Sen	
77	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	Sen	C, R, T
	29. Nymphaeaceae	Họ Súng	
78	<i>Nymphaea rubra</i> Roxb. ex Andrews	Súng đỏ	R, T
	30. Onagraceae	Họ Rau dền nước	
79	<i>Ludwigia adscendens</i> (L.) H. Hara	Rau dền nước	T
80	<i>Ludwigia prostrata</i> Roxb.	Rau mương	T
	31. Oxalidaceae	Họ Chua me	
81	<i>Oxalis corniculata</i> L.	Me đất nhỏ	R, T
82	<i>Oxalis debilis</i> Kunth	Chua me đất hoa tím	
	32. Passifloraceae	Họ Lạc tiên	
83	<i>Passiflora foetida</i> L.	Lạc tiên	R, And, T
	33. Piperaceae	Họ Hồ tiêu	
84	<i>Peperromia pellucida</i> (L.) H.B.K	Rau càng cua	R, T
85	<i>Piper longum</i> L.	Lá lốt	T, And
	34. Phytolaccaceae	Họ Thương lục	
86	<i>Phytolacca acinosa</i> Roxb.	Thương lục	T
	35. Plantaginaceae	Họ Mã đề	
87	<i>Plantago major</i> L.	Mã đề	T, R

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
	36. Polygonaceae	Họ Rau răm	
88	<i>Persicaria hydropiper (L.) Delarbre</i>	Nghê răm	
	37. Portulacaceae	Họ Rau sam	
89	<i>Portulaca oleracea L.</i>	Rau sam	R, T
90	<i>Portulaca pilosa L.</i>		T
91	<i>Talinum paniculatum (Jacq.) Gaertn.</i>	Sâm mùng toi	R, T
	38. Rhamnaceae	Họ Táo ta	
92	<i>Zizyphus oenoplia (L.) Mill.</i>	Táo đại	
	39. Rhizophoraceae	Họ Đước	
93	<i>Bruguiera gymnorhiza (L.) Savigny in Lamk</i>	Vẹt dù	G, Cdk
94	<i>Kandelia candel (L.) Bruce</i>	Trang	G, T
	40. Rubiaceae	Họ Cà phê	
95	<i>Hedyotis corymbosa (L.) Lamk.</i>	Cóc mẩn	T
96	<i>Paederia foetida L.</i>	Rau mơ thối	And, T
97	<i>Scleromitron diffusum (Willd.) R.J.Wang</i>	An điền lan	
	41. Saururaceae	Họ Giáp cá	
98	<i>Houttuynia cordata Thunb.</i>	Giáp cá	R, T
	42. Scrophulariacaceae	Họ Hoa mõm chó	
99	<i>Torenia crustacea (L.) Cham. & Schltld.</i>	Lũ đặng cắn	
100	<i>Limnophyla balsamea (Benth.) Benth.</i>	Ngô lá nhỏ	
	43. Solanaceae	Họ Cà	
101	<i>Physalis angulata L.</i>	Tầm bóp	R, T
102	<i>Solanum mammosum L.</i>	Dư thừa	C, T, Cdk
103	<i>Solanum nigrum L.</i>	Lu lu đực	T, R
104	<i>Solanum torvum Sw.</i>	Cà đại hoa trắng	T, Cdk
	44. Sonneratiaceae	Họ Bần	
105	<i>Sonneratia caseolaris (L.) Engl.</i>	Bần chua	And, T, Cdk
	45. Tiliaceae	Họ Đay	
106	<i>Muntingia calabura L.</i>	Mật sâm	Cdk
107	<i>Triumfeta rhomboidea Jacq.</i>	Đay ké	
	46. Urticaceae	Họ Gai	
108	<i>Pilea microphylla (L.) Liebm.</i>	Lăn tăn	C, T

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
	47. Verbenaceae	Họ Cỏ roi ngựa	
109	<i>Callicarpa cyrtophyllum Turcz</i>	Bộ mây	
110	<i>Lantana camara L.</i>	Ngũ sắc	C, T
111	<i>Phyla nodiflora (L.) Greene</i>	Dây lức	T, And
112	<i>Stachytarpheta jamaicensis (L.) Vahl</i>	Đuôi chuột	T
	LILIOPSIDA	LỚP MỘT LÁ MÀM	
	48. Alismataceae	Trạch tả	
113	<i>Sagittaria guayanensis subsp. Guayanensis</i>	Rau mác	T
114	<i>Sagittaria sagittifolia L.</i>	Rau mác lá nhọn	T
	49. Araceae	Họ Ráy	
115	<i>Alocasia indica (Lour.) Spach</i>	Khoai dãi	R
116	<i>Alocasia odora (G.Lodd.) Spach.</i>	Ráy	T, C
117	<i>Colocasia esculenta (L.) Shott</i>	Khoai môn	R, Tags, T
118	<i>Pistia stratiotes L.</i>	Bèo cái	T, Tags
	50. Commelinaceae	Họ Thài lài	
119	<i>Commelina diffusa Burm.f.</i>	Thài lài trắng	T
	51. Cyperaceae	Họ Cói	
120	<i>Actinoscirpus grossus (L.f.) Goetgh. & D.A.Simpson</i>	Lác hén	
121	<i>Blysmus rufus (Huds.) Link</i>	Năn tượng	
122	<i>Bulbostylis densa (Wall.) Hand.-Mazz.</i>	Cói chát dày	
123	<i>Cyperus alternifolius L.</i>	Thủy trúc	
124	<i>Cyperus luzulae (L.) Retz.</i>	Bạc đầu lá nhiều	
125	<i>Cyperus malaccensis Lam.</i>	Cói nước	Cdk, T
126	<i>Cyperus rotundus L.</i>	Củ gấu	Td, T, Tags
127	<i>Eleocharis congesta D.Don</i>	Năng phù	
128	<i>Schoenoplectus triqueter (L.) Palla</i>	Hoàng thảo mũi	
	52. Dioscoreaceae	Họ Củ nâu	
129	<i>Dioscorea alata L.</i>	Khoai mỡ	And, T
	53. Hydrocharitaceae	Họ Thủy thảo	
130	<i>Hydrocharis dubia (Blume) Backer</i>	Thủy miết	
131	<i>Hydrilla verticillata (L.f.) Royle</i>	Rong đuôi chồn	
132	<i>Vallisneria spiralis L</i>	Rong mái chèo	

STT	Tên khoa học	Tên tiếng Việt	Công dụng
	54. Lemnaceae	Họ Bèo tấm	
133	<i>Lemna perpusilla</i> Torr	Bèo tấm	
	55. Poaceae	Họ Cỏ	
134	<i>Chrysopogon aciculatus</i> (Retz.) Trin.	Cỏ may	Cdk, T
135	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Cỏ gà	Tags, T, Cdk
136	<i>Digitaria bicornis</i> (Lamk.) Roem. & Schult.	Cỏ chỉ trắng	
137	<i>Dinebra chinensis</i> (L.) P.M. Peterson & N. Snow	Cỏ đuôi phụng	
138	<i>Echinochloa crus-galli</i> (L.) Beauv	Cỏ lồng vực	Tags
139	<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	Cỏ màn trâu	Tags, T
140	<i>Eragrostis cilianensis</i> (All.) Vignolo ex Janch.	Cỏ chà	Tags, T
141	<i>Erianthus arundinaceus</i> (Retz.) Jeswiell. ex Heyne	Lau	Cdk
142	<i>Eriochloa procera</i> (Retz.) C. Hubb.	Cỏ mật	Tags
143	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Raeusch.	Cỏ tranh	T
144	<i>Miscanthus floridulus</i> (Labill.) Warb. ex K. Schum. & Lauterb.	Chè vè	Tags, Cdk, T
145	<i>Panicum bisulcatum</i> Thunb.	Cỏ ống máng	
146	<i>Phragmites australis</i> subsp. <i>Australis</i>	Sậy	Cdk, Tags, T
147	<i>Saccharum spontaneum</i> L.	Lách	Cdk, Tags
148	<i>Sporobolus tenuissimus</i> (Mart. ex Schrank) Kuntze	Xạ tử hoa nhỏ	
149	<i>Urochloa mutica</i> (Forssk.) T.Q. Nguyen	Cỏ lông	Tags
	56. Pontederiaceae	Họ Lục bình	
150	<i>Pontederia crassipes</i> Mart.	Lục bình	T
	57. Typhaceae	Họ Bùn bòn	
151	<i>Typha angustifolia</i> L.	Cỏ nển	C, R, T

Chú thích: And: Cây ăn được (Ăn được hoa, quả, hạt, củ, thân, lá; làm gia vị, nấu nước uống); C: làm cảnh; DB: cho dầu béo; G: cho gỗ; R: rau ăn; T: thuốc; Td: tinh dầu; Tags: thức ăn gia súc; Px: phân xanh; Cdk: Cây có các công dụng khác như chắn gió, chắn sóng, chống xói mòn, hàng rào, dây buộc, bóng mát, củ, nhuộm màu, cho sợi, làm chổi, làm giấy, hoa nuôi ong...

Trong số 151 loài này thì có tới 112 loài cây có giá trị sử dụng. Nhiều loài có 2 hay nhiều giá trị sử dụng khác nhau như làm cảnh, làm thuốc, cho quả ăn, làm rau ăn, làm thức ăn cho gia súc, bột làm giấy, chắn sóng, hàng rào v.v... Qua thống kê, đã xác định được 102 loài cây được dùng làm thuốc. Phần lớn là những loài cây

thuộc dân gian như *Sphagneticola calendulacea* (Sài đất), *Xanthium strumarium* (Ké đầu ngựa), *Ageratum conyzoides* (Cỏ cút lợn), *Bidens pilosa* (Đơn buốt), *Phyllanthus amarus* (Chó đẻ răng cưa), *Ricinus communis* (Thầu dầu), *Passiflora foetida* (Lạc tiên) v.v... Có 28 loài có thể làm rau ăn như các loài chi *Amaranthus*, *Physalis angulata* (Tầm bóp), *Alocasia indica* (Khoai dái), *Peperomia pellucida* (Rau càng cua), *Oxalis corniculata* (me đất nhỏ)... Có 12 loài làm cảnh như *Hydrocotyle verticillata* (Rau má dù), *Catharanthus roseus* (sen), *Catharanthus roseus* (Dừa cạn)... Các loài cây ăn được có 12 loài, có thể ăn củ, ăn quả, làm gia vị hay nấu nước uống như *Anona glabra* (bình bát), *Syzygium polyanthum* (Sắn thuyên), *Piper longum* (Lá lốt), *Paederia foetida* (Rau mợ)... Có 13 loài được sử dụng làm thức ăn cho gia súc như *Eriochloa procera* (Cỏ mật), *Pistia stratiotes* (Bèo cái), *Echinochloa crus-galli* (Cỏ lồng vực), *Miscanthus floridulus* (Chè vè) v.v... Có 6 loài được sử dụng làm phân xanh như *Azolla pinnata* (Bèo hoa dâu), *Senna occidentalis* (Muồng lá khế), *Canavalia cathartica* (Đậu dao)...

Thực vật mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang và rừng ngập mặn mặc dù có tới 112 loài cây có giá trị sử dụng nhưng do sự phân bố còn manh mún, rải rác nên chưa tạo được giá trị có tính thương mại. Với 102 loài cây thuốc nhưng chưa có loài nào trở thành hàng hóa. Với

thể mạnh của quận là diện tích đất quy hoạch dành cho nông nghiệp khá lớn, thiết nghĩ để các cây thuốc này có thể trở thành hàng hóa, đem lại giá trị kinh tế cao cho người dân thì chính quyền địa phương cần phải có sự hỗ trợ, đầu tư nghiên cứu về giá trị dược liệu, về nhu cầu dược liệu của thị trường, về quy trình trồng trọt để từ đó có thể tiến hành trồng trọt ở quy mô lớn. Có quy hoạch và xây dựng vùng trồng cây dược liệu. Đi liền với đó là quá trình chế biến dược liệu và các sản phẩm từ dược liệu. Những biện pháp này góp phần vừa bảo vệ vừa khai thác và phát triển đa dạng sinh học của địa phương.

4. KẾT LUẬN

Kết quả điều tra khảo sát đã xác định được ở quận Dương Kinh, thành phố Hải Phòng có 374 loài thuộc 104 họ và 3 ngành thực vật bậc cao có mạch là ngành Dương xỉ (8 loài thuộc 7 họ), ngành Thông (6 loài thuộc 5 họ), ngành hạt kín (360 loài thuộc 92 họ). 374 loài bao gồm các loài thực vật mọc trên đất hoang ẩm, ruộng để hoang; thực vật ở rừng ngập mặn; thực vật mọc trong vườn nhà; thực vật trồng làm cây xanh, cây bóng mát ở đô thị; cây cảnh và thực vật trồng trong nông nghiệp. Trong đó thực vật ở ruộng hoang, đất hoang ẩm và rừng ngập mặn có 151 loài thuộc 57 họ và 2 ngành thực vật bậc cao có mạch. Trong số 151 loài trong danh sách ở trên, thì có tới 112 loài thuộc nguồn tài nguyên cây có ích với nhiều công dụng khác nhau như làm thuốc có 102 loài, làm cảnh có 12 loài, cây ăn được có 12 loài,

làm thức ăn gia súc có 13 loài, có 6 loài được sử dụng làm phân xanh và nhiều công dụng khác. Đây là những dẫn liệu quý nhằm phục vụ công tác chuyển dịch cơ cấu kinh tế đồng thời bảo tồn đa dạng sinh học của địa phương.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Tiến Bản (1997), *Cẩm nang tra cứu và nhận biết các họ thực vật Hạt kín ở Việt Nam*, NXB Nông nghiệp.

2. Nguyễn Tiến Bản (chủ biên) (2001-2005), *Danh lục các loài thực vật Việt Nam*, tập 2, 3, NXB Nông nghiệp.

3. Võ Văn Chi và Trần Hợp (1999 - 2001), *Cây cỏ có ích ở Việt Nam*, NXB Giáo dục.

4. Võ Văn Chi (2012), *Từ điển cây thuốc Việt Nam*, NXB Nông nghiệp.

5. Phạm Hoàng Hộ (1999 - 2000), *Cây cỏ Việt Nam*, tập 1 - 3, NXB Trẻ.

6. Đỗ Tất Lợi (2005), *Những cây thuốc và vị thuốc Việt Nam*, NXB Y học.

7. Nguyễn Nghĩa Thìn (2007), *Phương pháp nghiên cứu thực vật*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

8. UBND thành phố Hải Phòng (2013), *Quyết định số 2392/QĐ-UBND ngày 5 tháng 12 năm 2013 về việc phê duyệt đồ án quy hoạch chi tiết tỷ lệ 1/2000 và quy định quản lý theo đồ án quy hoạch chi tiết tỉ lệ 1/2000 quận Dương Kinh đến năm 2025*.

9. UBND quận Dương Kinh (2024), *Quyết định số 31/QĐ-UBND ngày 15 tháng 1 năm 2024 Công bố hiện trạng rừng tại quận Dương Kinh năm 2023*.